

OLEG SEREBRIAN

Oleg SEREBRIAN (n. 1969) este scriitor, istoric, politolog și diplomat. Este licențiat în istorie și drept al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (1992) și magistrul în relații internaționale al Institutului European din Nisa (1993). A urmat specializări la Școala Națională de Administrație din Paris și la universitățile din Edinburgh și Birmingham. În 1998 a susținut doctoratul în științe politice. În 1998-1999 a fost purtător de cuvânt al MAE al Republicii Moldova, între 1999 și 2005 a fost prorector al Universității Libere din Moldova, fiind ulterior profesor invitat la diverse centre universitare din Europa de Vest și SUA. În 2010-2015 a fost Ambasador al Republicii Moldova în Franța și pe lângă UNESCO, iar din 2015 este Ambasador al Republicii Moldova în Germania. Din 2013 este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Pentru activitatea academică și publicistică a fost decorat de președintele român Emil Constantinescu cu Ordinul Național „Steaua României” (2000) și de președintele francez François Hollande cu Ordinul Național de Merit (2015). În anul 2012, pentru romanul *Cântecul mării* (Ed. Cartier, 2011), a fost distins cu premiul special al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

„Pornind de la teza psihologului rus Lev Vigotski referitoare la «criza de la șapte ani», când personalitatea individuală prinde cheag, Oleg Serebrian surprinde în romanul său Woldemar momente definitorii din evoluția unui copil dotat cu o rară inteligență și o sensibilitate ieșită din comun. Woldemar trăiește o dramă psihologică a diferenței, simțindu-se înstrăinat față de ambientul său social, identificându-se mai degrabă, sub influența bunicilor, cu valorile și spiritul vremurilor de mult apuse ale lumii interbelice și punând sub semnul întrebării falsele axiome propagate de regimul sovietic. Criza psihologică devine criză epistemologică, dubiile lui Woldemar se extind asupra realității în sine. Se întreabă dacă lumea care-l înconjoară nu este doar o proiecție a minții sale, un vis sau visul unui vis. Deosebita măiestrie a scriitorului iese în evidență nu în ultimul rând prin felul în care trăirile și reflecțiile copilului Woldemar, relatate la persoana întâi singular, sunt trecute prin filtrul aceluiași «eu» ajuns la maturitate și dublate de viziunea din exterior a bunicii sale Marta Skawronski, «o așchie rătăcită a vechii nobilimi habsburgice». Cu acest roman, care îmbină finețea analizei psihologice cu pertinenta observației sociale și măiestria evocării peisajului bucovinean, Oleg Serebrian creează o capodoperă a literaturii române contemporane.”

Dr. ANNELI UTE GABANYI,
politolog și critic literar (Germania)

CARTIER POPULAR

Oleg Serebrian

Woldemar

Roman

Ediția a III-a

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Nobles și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, shop.cartier.md, e-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură.

Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Gușu

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bavat-Print

Oleg Serebrian

WOLDEMAR

Ediția a III-a, iunie 2022

© 2022, 2019, 2018, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Prima ediție a apărut la Editura Cartier în noiembrie 2018.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Serebrian, Oleg.

Woldemar: Roman / Oleg Serebrian; coperta: Vitalie Coroban. – Ed. a 3-a. –

[Chișinău]: Cartier, 2022 (Bavat Print). – 270, [1] p. – (Cartier popular /

colecție coordonată de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4).

1000 ex.

ISBN 978-9975-86-597-5.

821.135.1(478)-31

S 48

Tatălui meu...

*„Wenn du lange in einen Abgrund blickst,
blickt der Abgrund auch in dich hinein.”¹*

(Friedrich Nietzsche)

1

Știu, e ciudat să te trezești pe lume cu sentimentul că ea nu e cea reală, că e doar o mistificare, o iluzie, dar în cazul meu chiar așa a fost. Era într-o dimineață de vară, o dimineață cu multă lumină. Cred că aveam trei ani, or, din spusele bunicii, doar până la acea vârstă obișnuiau să mă mai culce vara în leagănul din veranda de la etaj. Geamurile erau larg deschise, pentru că simțeam deslușit adierile vântului în starea aceea de semiveghe. Am crăpat ochii și am văzut cărările de lumină prelingându-se prin coroana pomului de păr de lângă geam. Ascultasem câteva clipe cu ochii întredeschiși strigătele rândunecilor și foșnetul agitat al frunzelor, apoi am urmărit firicelele de praf care dansau în dărele lungi de lumină aurie. M-am întrebat atunci dacă acele particule de praf erau esența aerului sau a luminii. E prima întrebare pe care țin minte să mi-o fi pus mie însumi. Am trecut mâna prin pârtia luminoasă, încercând să prind firicelele care se profilau în ea, dar n-am dat de nimic, n-am simțit nimic. Mâna alunecă fără niciun obstacol și era goală. Atunci m-am întrebat dacă ceea ce vedeam exista cu adevărat, dacă tot ceea ce simt, tot ce aud, mai putea fi văzut, simțit și auzit la fel și de ceilalți, dacă lumea arată pentru toți la fel și dacă e chiar reală...

---

¹ „Când te uiți prea îndelung în abis, abisul se uită în tine însuși.” (germ.)

Am găsit de timpuriu că lumea oamenilor mi-e profund străină și că legile după care pretind ei că ar trăi sunt neclare. Mai târziu aveam să înțeleg ce mă deranja cel mai mult în ele – asemănarea cu un program prestabilit: ne naștem, creștem, visăm, ne pornim, ne grăbim, greșim, vrem să părem ceva ce nu suntem, sperăm la ceva dintr-un viitor care e fizic ireal. Apoi parcă revenim de unde ne-am pornit, ne oprim surprinși de tot ce ni s-a întâmplat, regretăm ceva ce n-a fost, sau a fost, nu putea fi, este, nu este, nu poate fi și nu va fi nicicând, îmbătrânim, murim... Și mai înspăimântătoare decât „programul” sunt „eroarea de program”, abaterile de la regulă, asta însă aveam s-o înțeleg ulterior.

Dar să le luăm pe rând. În momentul în care înșir aceste rânduri e vara anului 1997, dar întâmplările despre care voi vorbi s-au petrecut cu douăzeci de ani mai devreme, în URSS. Fac aceste precizări nu pentru a vă induce cu mai mult succes ideea unei nonficțiuni, ci pentru a stabili că narațiunea nu va fi cea a unui copil de 7-8 ani, protagonistul celor întâmplate, adică eu cel de atunci, ci a unui matur. Sunt conștient de faptul că, în pofida efortului meu de a fi cât mai echidistant față de mine însumi, cât mai fidel în relatarea celor petrecute și a sentimentelor pe care le aveam, adevărul poate fi altul. Îmi dau seama că orice amintiri, mai cu seamă amintiri atât de precoce și îndepărtate, sunt rodul unor prelucrări, purificări, interpretări și adaptări succesive. Acesta a și fost motivul pentru care am rugat-o pe bunica mea, mama Marta, să scrie la rândul ei tot ce ținea minte despre mine așa cum eram atunci. Nimeni nu m-a observat mai atent decât dânsa în acei ani. Mă temeam cel mai mult de ochii ei, de întrebările ei, de îngrijorările ei nicicând rostite. Intuiesc că dânsa s-a apropiat cel mai mult de esența problemei, sau poate chiar a înțeles-o cu mult înainte ca eu să-mi fi dat seama de ea...

Știam de mult că va veni o zi și voi scrie despre toate acestea. N-am convingerea că voi putea scrie la fel și despre perioade mai târzii, mai ales despre tot ce a fost după acel 1 septembrie 1994

când, într-un anume fel, am murit înghițit de culoarul negru al terminalului „plecări” al aeroportului Șeremetievo. Peste două ore, aeronava în care urcasem avea să aducă pe unul din aeroporturile berlineze rămășițele aparent însuflețite ale tânărului de 24 de ani care eram atunci. Nimeni n-ar fi spus că am murit, pentru că lăsam impresia unui om viu: mă mișcam, vorbeam cu greu, dar deslușit. Într-un fel de regim autopilot reușisem să citesc anunțurile, să iau bagajul, să-l recunosc printre zecile de oameni ce așteptau la poarta de ieșire pe Alex, un văr de-al mamei, pe care-l mai văzusem doar o singură dată. Țin minte mașina lui argintie, decapotabilă, o marcă foarte scumpă, fără îndoială, pentru că-mi vorbea despre ea cu mândrie, așteptându-mi aprecierile. Apoi, văzându-mi dezinteresul, se potoli, abordând niște teme tot mai banale, la care continuam să-i răspund în doi peri. Nu mă îndoiesc că mă crezuse drogat sau chiar psihopat, în orice caz și mai țăcănit decât el, care e un fel de pictor. Reușește să facă niște tablouri neînțelese și pocite, lipsite de orice simț estetic și logic, deci foarte în vogă și destul de scumpe. Nu i-am reținut atunci privirea, dar știu că trebuia să mă urmărească cu o anumită neîncredere. Ajuns în cartierul Wannsee, în cocheta vilă în stil ethno a unchiului Fabian, am încercat din rășputeri să fac față întâlnirii pline de afecțiune cu cohorta de rude berlineze ale bunicii, să par jovial și încântat, așa cum se cade unui tânăr bine-crescut, dar nu cred că am dat dovadă de prea multă îndemânare. Rămas singur, în odaia ce-mi fusese repartizată, băusem în decurs de o oră o sticlă de coniac pentru a bloca până și acel regim autopilot care mă ghida, deconectând definitiv orice contact senzorial cu așa-zisa lume exterioară.

Cel care s-a trezit a doua zi în mansarda vilei Randa din cartierul Wannsee era proaspăt doctorand în medicină la Charité² și avea înfățișarea și memoria tânărului care pentru

---

² Universitatea de Medicină din Berlin, pe lângă care funcționează cea mai mare clinică universitară din Europa.

el însuși murise cu o zi mai devreme în aeroportul moscovit. Eram eu și nu eram eu în același timp. Țineam minte tot ce se întâmplase în viața care se curmase ieri, aveam imprimate în memorie toate sunetele și imaginile ei, toate cunoștințele pe care le acumulasem în timp. Știam bine ce-mi plăcuse când eram cu adevărat viu și mă feream inconștient anume de reîntâlnirea cu astfel de lucruri, evitând mai cu seamă sunetele, adică muzica, acea muzică ce în noile circumstanțe m-ar fi durut prea tare. Nu vă mirați, au și morții durerile lor, unele foarte crâncene chiar, iar eu am avut dintotdeauna o sensibilitate acută la sunete.

Contactam telefonic și scriam cu regularitate familiei mele din Cernăuți, dar nici chiar pentru ei nu mai aveam decât niște sentimente mimate. Îmi făceam cu o cadență matematică datoria de mort viu, fiind readus la o formă de viață apropiată de cea pe care o numiți astfel doar de scurtele convorbiri telefonice săptămânale cu martorul vieții și morții mele. Era o reanimare parțială, de durată relativ scurtă, dar extrem de dureroasă, atât de dureroasă, încât trebuia să măucid cât mai grabnic din nou. Eu, care până la 23 de ani n-am știut ce gust are alcoolul, după cele trei minute de convorbire cu străinătatea, garantate de cartela Deutsche Telekom, beam în decurs de o oră o sticlă de coniac să-mi sting cumva durerea dementială în care eram aruncat. Nimic nu doare mai tare decât un suflet mort reanimat. Sunt sigur că nu aveți cum să cunoașteți asta, or, cei mai mulți dintre voi, fără ca să știți, ați avut marele noroc de a vă naște morți de la bun început. Scrâșneam din dinți din pricina acelei suferințe debilitante cât mergeam de la cabina telefonică până în odaia mea din vila Randa, apoi, odată ajuns, îmi turnam pe gât cu sete lichidul cafeniu, pregătit prevăzător din vreme. Mă frigea, dar nu mă ardea mai tare decât ecoul vocii tocmai auzite, care se transforma invariabil în acel strigăt implorator-disperat, ultimul lucru pe care l-am auzit înainte de a muri: „Să nu cazi, Woldemar, să nu cazi niciodată! Să-ți duci crucea până la capăt!”

Nu mi-am întors privirea îndărăt. Muream deja. Poate că, dacă o întorceam și dacă mă întorceam, mai eram în ceea ce pare a fi viața. Sau poate că, invers, muream amândoi, așa cum credeam că s-ar fi putut întâmpla. Cineva din noi trebuia să dispară pentru a-l lăsa pe celălalt să mai trăiască. Am ales să fac asta eu. Sper că nu am greșit, că nu ne-am sinucis dintr-o eroare fatală ambii.

Dar m-am abătut. S-ar cuveni să vă spun ce m-a determinat să scriu despre toate cele ce urmează. E din pricina aceluiași martor. Ambii ne angajaserăm pentru perioada de vară, într-o vacanță, ca asistenți medicali la una din taberele de pionieri de lângă Alupka. Era într-o noapte de august 1989. Cernea o ploaie mărunță, potolită, neobișnuită pentru această perioadă a anului în Crimeea. Nu ploua cu stropi, ci cu un fel de pulbere lichidă, care se așeza uniform peste lumea furată de întuneric. Aleile laterale ale parcului din Mishor erau pustii și neiluminate, străjuite de siluetele negre ale arborilor care pendulau molcom în bătaia vântului. Din clădirea circulară din beton armat a restaurantului, un fel de carte de vizită a modernismului sovietic de pe Coasta de Sud a Crimeei, se auzeau purtate de vânt frânturi din *Boat on the river*³. În aer stăpâna o răcoare clementă și mirosea înțepător a chiparos umezit și de asta și sunetele care veneau păreau să fie la fel – umede și condimentate. Țin minte chiar și mort cum mirosea în acea noapte parcul din Mishor și cum piereau triste în întuneric frânturile acelei melodii... Ne așezaserăm pe o bancă jilavă, expusă rafalelor de stropi sărați, scuipați de talazurile care se frângeau trosnind de stâncile abrupte. Tăceam, stând ca întotdeauna la distanța cuvenită unul de celălalt. Ce mult tăcusem împreună în toți acei șapte ani de studenție! Cred că am făcut apel la toate intonațiile tăcerii. La un moment dat liniștea se sparse și auzii întrebarea:

---

³ „Vasul de pe râu” (engl.), titlul unei melodii a formației americane „Styx”.

— Spune-mi, Woldemar, oare de ce ești într-atât de diferit de noi, ceilalți? Ce crezi că te-a făcut astfel?

O vreme n-am răspuns nimic. M-am gândit inițial că pentru cineva care făcea medicină, și încă o specializare ca a noastră, întrebarea era pe cât de firească pe atât de inutilă, dar în scurt timp am simțit un fel de reverberație interioară, un ecou insistent care zicea: „Ai auzit ce întrebare ți-a pus?”

— O să mă gândesc, am răspuns eu într-un târziu. Nu-maidecât.

Nu știi cui anume i-am făcut promisiunea asta. În orice caz, anume în noaptea cu pricina mi-a venit ideea să scriu despre această genză a diferenței. Cred că eram deja perfect conștient că originea ei e în ceea ce Vâgotski⁴ numea „criza de la șapte ani”. Toate drumurile în căutările mele anterioare mă duceau anume într-acolo, spre vârsta când mi s-a turnat și solidificat interiorul pentru totdeauna.

Da, a mai fost și o discuție la cantina facultății cu profesorul Veazemski. Cred că eram în anul patru. Mi se păreau interesante cursurile lui. Și eu îi păream interesant. Probabil mă considera „un caz deosebit”. Înclin să cred că discuțiile noastre aparent întâmplătoare de la cantina facultății n-au fost niciodată niște simple coincidențe. Mă vâna. Și eu, la rândul meu, așteptam acele dialoguri pline de echivocuri, încărcate de aluzii și penumbre. Ne înțelegeam perfect. Îmi mergea vestea de cel mai promițător student al Institutului Secenov, în timp ce el era, cu siguranță, unul dintre cei mai cultivați psihopatologi sovietici. În acea discuție de care aminteam, una din primele pe care le-am avut, mâncându-ne fiecare macaroanele cu brânză de vaci la una dintre măsuțele de cherestea ale cantinei universitare, l-am întrebat:

---

⁴ Lev Vâgotski (1896-1934), psiholog rus, autorul teoriei „crizei de la 7 ani”, vârsta la care se formează „eul social” al individului.

— Foarte interesant ce spuneți, Aleksandr Filippovici, la prelegerea de azi despre alegerea rațională... Poate că întrebarea mea e naivă, un pic trasă de păr și n-are nicio legătură cu teoria asta, dar... cum credeți, de ce-mi place, bunăoară, mai mult Telemann decât Corelli? E din pricina unei predispoziții intrinsece sau e doar consecința unui cumul de factori extrinseci?

Tuși sec și mă analiză iscoditor o frântură de secundă cu ochii lui căprui. A avea o privire ascuțită, care te sfredelea iute ca o bormașină.

— Ca să vă dau niște răspunsuri atât de precise, Skawronski, ar trebui mai întâi să înțeleg de ce vă place muzica baroc, apoi muzica clasică și muzica în general.

Fața lui ovală fu străbătută de un licăr. Nu, nu-mi zâmbise. De altminteri, nu țin minte să fi zâmbit măcar o dată în prezența mea în anii studenției.

— Colegii mei v-ar spune că e vorba de mediul în care ați crescut, că ați fost influențat de gusturile celor cu care ați trăit împreună, că ați avut niște exemple pe care le-ați urmat, deci că ar fi consecința unei înrâuriri extrinsece. Eu cred că mediul e doar un factor adițional. Cred că preferințele ne sunt codate. Mediul le poate numai declanșa ori estompa. Dacă codul dumneavoastră genetic ar fi fost refractar și imun la muzică, atunci puteați, datorită anturajului, efortului, autocontrolului, să o cunoașteți, dar niciodată n-ați fi iubit-o cu-adevărat. Și nici n-ați înțelege-o și simți până la capăt. Ceea ce vă spun e o erezie din punctul de vedere al liniei oficiale a psihologiei sovietice, dar... Considerați că răspunsul pe care vi l-am dat a fost la întrebarea pe care nu mi-ați pus-o.

Am zâmbit fără să spun ceva. Făcu și el o pauză, privind cumva împrăștiat spre măsuțele de alături, apoi îmi zise:

— Știți cum e cu mediul și individualitatea, Skawronski... Omul e ca o gemă. Depinde mult de cum e șlefuită, dar contează mai ales ce fel de piatră e. Un giuvaiergiu foarte iscusit va ști să facă dintr-un ametist o minune, așa încât până și un ochi

priceput să-l creadă un alexandrit, dar nici cel mai pur și bine lucrat ametist nu va avea niciodată valoarea unui alexandrit.

— Pentru cei care știu să deosebească un alexandrit de un ametist, am obiectat eu după o clipă de tăcere, dar mă tem că din aștia sunt tot mai puțini în lumea asta contrafăcută. Câți o fi? Unu din zece mii?

— Asta nu contează. Adică, e mai puțin important, s-a corectat el îndată. Ceea ce contează cu adevărat e cine va pune prețul, cei 9999 sau acel 1.

Am consimțit cu un surâs. Oare nu credeam la fel?

— E adevărat că în procesul prelucrării poți comite erori. Nimeni nu-i scutit de stângăcii, zise el apăsător, aruncându-mi o privire grăbită, nici chiar marii maestri, dar uneori greșelile scăpate în lucrul cu un „material neobișnuit” pot da rezultate surprinzătoare. Asta-mi amintește de o istorie halucinantă pe care mi-a povestit-o până la război unul din cei mai mari bijutieri din Odesa epocii imperiale, Samuil Lifșiț. Nu mă îndoiesc că știți istoria familiei mele... Principii Veazemski erau printre clienții importanți ai casei Lifșiț. Așa s-a întâmplat că o mătușă de-a mea i-a încredințat anume tatălui lui Samuil prelucrarea unui mare smarald de Ural cunoscut mai târziu ca „smaraldul albastru” sau „smaraldul Lifșiț”. Era o comandă delicată. Smaraldul bine șlefuit și fără defecte se prețuiește mai mult decât un diamant, dar analizându-l, bătrânul bijutier a observat chiar în inima mineralului o lacună, despre care o anunțase îndată pe comanditară. Înlăturarea ei presupunea despicarea pietrei în două, dar principesa Veazemskaia dorea să aibă o singură nestemată mare, nu două mai mici. Cei doi Lifșiț s-au gândit mult cum poate fi rezolvată problema, sau cum putea fi ascuns defectul. După zile de meditație, bătrânul crezuse că a găsit unghiul potrivit de tăiere pentru a-l camufla, dar comise chiar la începutul lucrului o gafă aparent ireparabilă, o mișcare greșită. Credea că-și pierde mințile. Îi venea să-și taie mâna. Samuil era mai puțin afectat decât taică-său, își revenise mai repede.

Aduse lupa și lumina și privi atent smaraldul, în speranța că ceva mai putea fi recuperat. Nu-i venea să creadă ce văzuse: în urma acelei lovituri defectul se absorbise! Îi spuse îndată, cu multă bucurie, această veste lui taică-său. Însuflețit, bătrânul examină la rândul lui piatra, apoi ar fi spus: „Nu defectul s-a absorbit în piatră, Samuil. Piatra a fost absorbită de defect. I s-a schimbat și culoarea, și transparența. Dar este neînchipuit de frumoasă tocmai așa.”

Își aranjă tacâmurile pe talgerul de plastic cafeniu și se ridică de la masă.

— Cu oamenii se poate întâmpla la fel... Cred că aveți un viitor mare, Skawronski. Sfatul meu e să vă acceptați așa cum sunteți. Nu știu dacă are rost să vă puneți prea multe întrebări. O puteți face doar dacă nu vă temeți să vă uitați în prăpăstii... Dar dacă vreodată veți găsi curaj și un moment potrivit pentru așa ceva, aș fi curios să aflu ce-ați văzut în ele.

Acest moment s-a ivit doar acum, după ce am susținut teza de doctorat în medicină cu rara mențiune *summa cum laude*, care mi-a deschis larg ușile celor mai faimoase clinici și catedre ale lumii. Am acceptat fără prea multe meditații un post la Charité, până la preluarea căruia aveam la dispoziție o vacanță de șase săptămâni, timpul necesar pentru a scrie cele ce urmează. Îndată după prânzul festiv, care a urmat ceremoniei confirmării, am luat avionul spre Nisa. Singurătatea era tot ce-mi doream, tot de ce aveam nevoie pentru a mă reîntâlni cu mine însumi. Le-am spus familiilor mele, toate adevărate și neadevărate în același timp, că am nevoie de o pauză, că-s extenuat după susținerea tezei și că trebuie să pun în ordine textul disertației pentru publicare. Mințeam. Morții nu pot fi extenuați. Nu simțeam nicio oboseală, chiar dacă lucrasem câte 16 ore zilnic cu îndărătnicia unui călăreț hun, trei ani, zi de zi. Scriam, citeam, frecventam spectacole, muzee, expoziții, călătoream, alergam, făceam zilnic înconjurul insulei Wannsee cu bicicleta, toate astea într-un regim calculat, desăvârșit, programat. Rudele

mele berlineze mă credeau un pedant mecanicist, un apucat, dar asta era singura modalitate de a mima viața. Morții care-și păstrează funcțiile locomotorii nealterate au mare nevoie să-și umple cu ceva timpul și, mai ales, să pară că-s vii.

De altminteri, aveam un antrenament bun. Și înainte de această moarte interioară eram perceput de cei din jur ca un tip serios, hotărât, sigur pe sine și neînfrânat în pornirea de a fi cel mai bun în toate: arte, limbi, literatură, științe. Mă agățasem încă din școală de toate aceste hobby-uri ca de o scăpare pentru a camufla adânc o tristețe covârșitoare și o frică premonitoare de viață. Foloseam cu iscusință această mască a perfecționismului pentru a acoperi ceea ce era sub suprafața ireproșabil de rece și senină a chipului meu. Această mască a ascuns mereu un suflet solitar, vulnerabil, de o sensibilitate nesănătoasă.

Dietmar are o proprietate în Cap Ferrat, în vecinătatea plajei Passable, de unde se deschide o perspectivă paradiziacă spre Villefranche sur Mer. Cred că nu există un loc mai frumos pe toată Coasta de Azur. Trecusem pe acolo cu diverse ocazii în perioada doctoratului meu la Berlin, mai cu seamă când nu era nimeni, în lunile reci ale anului.

— Vei putea lucra nestingherit, mi-a zis el la despărțire, după prânzul festiv pe care l-a oferit la susținerea tezei în unul din cele mai scumpe restaurante de pe Kurfürstendamm. Nu te vom deranja, nu va veni nimeni în cele șase săptămâni cât vei fi acolo. Ai la îndemână tot ce-ți trebuie, inclusiv mașina. Dacă ai nevoie de ceva suplimentar..., zise el privindu-mă cu subînțelesuri, nu ezita să-mi spui.

Simpatic Dietmar, din toate punctele de vedere... Am fi putut deveni prieteni buni, l-aș fi iubit sincer... M-am gândit deseori ce destin aș fi avut, cum aș fi fost dacă creșteam alături de el, cu Laura. Se prea poate că ieșea din mine un „om normal”, ca și surorile mele: făceam niște școli de elită, îmi luam prima doză de droguri pe la paisprezece ani, la optsprezece ani stricam prima mașină, iar la douăzeci apăreau primele datorii usturătoare pe

la vreun cazinou din Saint Vincent ori Bad Homburg. Urma tradiționala criză în relația cu familia. „Mă învățam minte” în „discuții sincere”, ca între „bărbați adevărați”, cu Dietmar, cu taică-său, toate pline de istorii personale sulfuroase, de amintiri, sincerități și revelații condimentate. Ne-am fi înțeles din priviri, cu ochii sticlindu-ne prin perdeaua aromată de fum de țigări puertoricane de foi, apoi ne-am fi bătut amical pe umăr. S-ar fi revenit astfel la „normalitatea deplină”, aranjându-se o căsătorie profitabilă cu cineva față de care nu aveam nici măcar sentimente neutre. După cum e firesc, corectam repede acest gol printr-o relație extraconjugală. Pentru normalitate, pentru calmul familiei și pentru bunul meu nume reușeam, poate, să fac un copil. Apoi, grație relațiilor, intram și eu în serviciul diplomatic. Mă „astâmpăram”, mai bine-zis păstram mai cum se cuvine aparențele. Pe la 40 de ani probabil că deveneam și eu ambasador în vreo țară din Lumea a Treia...

Dar nu despre „normalitatea” mea ratată pornisem să vă vorbesc, și nici despre Dietmar... I-am acceptat oferta, deși nu mă prea trăgea la Cap Ferrat. Era prea mare discrepanța dintre atmosfera de acolo și acea perioadă a vieții mele despre care urma să scriu, de asta am închiriat peste câteva zile o mică locuință în Nisa, în cartierul Saint Sylvestre, lângă *Prioré du Vieux Logis*⁵. Aveam un fel de atracție misterioasă față de cartierul acesta, pentru că existența lui mi se părea la fel de ireală ca și viața mea. Întotdeauna voiam să mă conving că nu e o mistificare, că vine cu adevărat dintr-o realitate materială și palpabilă. Anume de ambianța lui apatică aveam nevoie acum, de aerul mucegăit al caselor vechi, de lumina amortită pe zidurile portocalii, care-mi zgâria neînțeles sufletul, adică ceea ce mai rămase din sufletul meu. Simțeam că anume aici voi putea plonja deplin în trecut, trezi în mine toți demonii

---

⁵ Muzeu etnografic în Nisa.

memoriei, așa încât să revăd deslușit fiecă clipă, orice detaliu, să simt toate vibrațiile nervilor și chiar fiecare adiere de miros sau oscilație a luminii și întunericului, regăsindu-mă așa cum eram în acei ani de mult apuși...

2

Te-ai apropiat de pomul de Crăciun și ai prins între palme unul din globurile vechi, suflăte la un atelier din Lichtenau, în Sudeții Moraviei, încă pe vremea Imperiului. Erau trei jucării făcute dintr-o sticlă grea, presărate cu fulgi de cristal mat – două mov și unul violet, ușor decolorate de vreme –, singurele lucruri care mi-au rămas de la bunica. Sunt printre obiectele care-mi confirmă că acea parte a vieții mele trăite până în 1944 nu e o himeră, că trecutul meu e ceva real: castelul bunicii din Ocna Bucovinei, plimbările călare în munții de lângă Vijnicioara, serbările date de mama la moșia noastră din valea Ceremușului, unde obișnuiam să petrecem sărbătorile de iarnă până la moartea bunicii și plecarea părinților la Königsberg.

— Ți plac globurile astea? te-am întrebat.

Ai încuviințat din cap, fără a mă privi, apoi ai strivit în palme câteva firicele de brad și le-ai adulmecat. Exact așa făceam cândva și eu.

— Ma, Moș Crăciun și Moș Gerilă e unul și același moș?

— Da, așa e. Pe vremea mea i se spunea Moș Crăciun, acum i se zice Moș Gerilă.

M-ai privit cercetător, apoi ai întrebat:

— El unde locuiește?

— Poate în cer, poate sus în munți, unde e pururea frig. Coboară de acolo doar de Crăciun și de Anul Nou.

— Moș Crăciun, cel adevărat, e unul sau sunt mai mulți?

— Cred că e unul.

— Și cum reușește să fie peste tot, în toată lumea, în același timp?

— E o minune, desigur, dar el poate face asta.

— Deci poate fi în mai multe locuri în același timp?! ai întrebat tu surprins.

— Cred că da.

— Asta e ceva foarte... Foarte greu de înțeles, nu?!

— Da, așa e.

Pentru câteva minute te liniștiseși. Ai luat un teanc de discuri de vinil și le-ai înșirat pe podea cercetându-le atent, după care, deodată, ai revenit la subiect.

— Dar cine sunt părinții lui?

— Cred că l-a creat Dumnezeu, ca să vestească nașterea Fiului său printre copii.

— Ah, iată cum! Nu știam! Tata Filip îmi vorbea tot timpul doar de Adam și Eva.

Am râs cu poftă.

— L-a creat de la bun început bătrân?

— Așa cred.

— De ce? De ce nu l-a făcut tânăr? Sau copil? Cred că pentru copii era mai bine să fie un Băiețel Crăciun.

— Așa a vrut Dumnezeu. Așa a fost voia Lui.

Am pus ultima farfurie cu piftie la rece și m-am așezat pe taburet, în bucătărie, urmărindu-te prin ușa întredeschisă cum analizai acele discuri vechi de vinil.

— Ma, eu mâine voi avea deja șapte ani?

— Nu. Vara vei face șapte, atunci când e ziua ta de naștere.

— Cine a ales acea zi? Tu?

— Nu. Așa s-a întâmplat, să te naști vara. Nimeni nu alege ziua de naștere. E cum dă Dumnezeu.

Despre cum se nasc copiii ți-am spus tot eu. Aveai cinci ani când îți povestisem că nou-născuții ies din burta mamelor, care s-au rugat alături de soții lor lui Dumnezeu ca să primească în dar un micuț. Era o explicație aproape modernistă pentru acea

vreme, pentru că știai de la o vârstă fragedă care e rostul familiei și ce ascunde o burtă prea proeminentă a unei tinere femei.

— Și până a mă naște, unde eram? m-ai întrebat atunci.

— Erai la Dumnezeu.

— Și de ce m-a dat anume vouă?

— Pentru că noi L-am rugat să ni-l dea pe cel mai frumos și deștept băiețel și Domnul ne-a îndeplinit rugămintea.

— Și de ce nu L-ați mai rugat să vă dea încă unul?

— Păi... Nu știu. Cred că Dumnezeu a trebuit să mai împarte copii și pe la alte case.

Ai chibzuit în tăcere asupra celor auzite, apoi m-ai întrebat:

— Dumnezeu poate face câți copii vrea?

— Da.

— Și atunci de ce nu-i face, dacă lumea-i cere?

Ți-am zâmbit încurcată:

— Copiii se dau doar dacă pentru asta se roagă ambii părinți.

E rânduiala bunului Dumnezeu. Nu putem ști de ce lucrurile stau așa. E o taină.

— Păcat! ai constatat tu cu regret. Ce tare mi-aș fi dorit să mai am pe cineva... Un frate...

Te-am analizat cu atenție.

— O să ne rugăm pentru asta, am zis eu netezindu-ți părul văluos.

Ai dat din cap cu neîncredere.

— Mama Iuliana nu-L va ruga niciodată despre asta pe bunul Dumnezeu.

— De ce crezi așa?

Ți-ai ascuns jenat privirea.

— Ei nu-i plac copiii... Băieții mai cu seamă. Tata Nicu l-ar cere, dar...

Cât de mișcătoare a fost confesiunea asta scurtă! N-ai mai atins nicicând tema dată, dar din acea seară am știut că una din dorințele tale cele mai intime, poate chiar cea mai arzătoare, era